



Referanser: KM 09/11, SKR 16/10, KR 26/10, SKR 30/10, KR 39/10

Arkivsak: 17/03913-3

Saksdokumenter:

Samisk kirkelig valg møte - høringsuttalelser-sammendrag.docx
Budsjett - regulering.xlsx

Samisk kirkelig valg møte

Sammendrag

Saken er en oppfølging av KM 14/11 Strategiplan for samisk kirkelig valg møte. Samisk kirkelig valg møte vil velge samiske representanter til bispedømmerådene i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer og nominere medlemmer til Samisk kirkeråd. De nominerte vil så bli formelt valgt av Kirkemøtet. Utgangspunktet til utredning om et samisk valg møte i Den norske kirke er at elektorordningen ikke fungerte tilfredsstillende demokratisk eller praktisk. Behov for en ordning som erstatter denne har vært stor.

Valgmøtet vil også være en møteplass for samisk kirkelig valg i Norge hvor både menighetsansatte, frivillige og andre kan treffes. Møtet kan gi uttalelser om saker som angår samisk kirkelig valg.

Planen er at det kirkelige valg møtet skal opprettes til kirkevalgene i 2019.

Forslag til vedtak

1. Samisk kirkeråd anbefaler at Kirkerådet vedtar at det skal fremmes en sak for Kirkemøtet i 2018 om opprettelse av Samisk kirkelig valg møte i 2019. Samisk kirkelig valg møte skal velge samisk representant til bispedømmerådet i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland. Samisk kirkelig valg møte skal videre nominere kandidater til Samisk kirkeråd.
2. Samisk kirkeråd anbefaler at for å være valgbar til Samisk kirkelig valg møte og til verv i samisk kirkelig valg så skal man stå i Sametingets valgmannstall, eller oppfylle kriteriene for å bli registrert. I tillegg bør andre som har eller har hatt et langvarig engasjement for samisk kirkelig valg og/eller samfunn være valgbare. Samisk kirkeråd skal kunne fastsette hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en slik inkludering og skal i tvilstilfeller kunne avgjøre om en person oppfyller vilkårene for valgbarhet.

3. Samisk kirkeråd ber om at igangsetter arbeid for å utarbeide retningslinjer for Samisk kirkelig valg møte. I retningslinjene bør det stå hvem som er valgbar til Samisk kirkelig valg møte og til verv i samisk kirkeliv.
4. Samisk kirkeråd ber Kirkerådet arbeide opp mot sentrale myndigheter slik at finansieringen av Kirkevalgene økes slik at Den norske kirke kan styrke valgene av samiske representanter til de sentralkirkelige og regionale rådene. Dette er viktig for at Den norske kirke som Norges folkekirke kan legge til rette for et samisk-kirkelig selvstyre.
5. Samisk kirkeråd anbefaler at man evaluerer Samisk kirkelig valg møte etter Kirkevalgene i 2025.

Saksorientering

Bakgrunn

1. Innledning

Samisk kirkeråd legger med dette fram sak om opprettelse av Samisk kirkelig valg møte i Den norske kirke. Saken er en oppfølging av KM 14/11 Strategiplan for samisk kirkeliv. Samisk kirkelig valg møte vil velge samiske representanter til bispedømmerådene i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmer og nominere medlemmer til Samisk kirkeråd. De foreslåtte medlemmene til Samisk kirkeråd vil formelt bli valgt av Kirkemøtet. Utgangspunktet til utredning om et samisk valg møte i Den norske kirke er at elektorordningen ikke fungerte tilfredsstillende demokratisk eller praktisk. Behov for en ordning som erstatter denne har vært stor (Strategiplan for samisk kirkeliv, s 101-104).

Valgmøtet vil være en møteplass for samisk kirkeliv i Norge hvor både menighetsansatte, frivillige og andre kan treffes. Valgmøtet vil også ha mandat til å gi uttalelser om saker som angår samisk kirkeliv.

2. Bakgrunn

Som en del av demokratireformen i Den norske kirke ble det av Samisk kirkeråd SKR 30/10 påpekt at innstillingen "Styrket demokrati for Den norske kirke" manglet en grunnleggende refleksjon omkring det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke. Det ble som konsekvens av denne kritikken opprettet en arbeidsgruppe med relevant kompetanse som skulle utrede bredden av spørsmål knyttet til det samisk-kirkelige demokratiet i Den norske kirke (Strategiplan for samisk kirkeliv, s.102-104).

Arbeidsgruppa sine forslag ble lagt til grunn i den videre behandlingen av demokrati i Den norske kirke, og et av forslagene arbeidsgruppa kom med var et eget møte for samer i Den norske kirke med arbeidstittel 'samisk kirkemøte'. Samisk kirkeråd og Kirkerådet fulgte punktene fra arbeidsgruppas arbeid og utarbeidet videre en forståelse av hvordan demokratiet for samer i Den norske kirke kunne være (SKR 16/10, KR 26/10, SKR 30/10, KR 39/10). Dette forslaget ble så videre fulgt opp av

Kirkemøtet under behandlingen av Strategiplan for Samisk kirkeliv (KM 09/11), hvor et samisk kirkemøte ble skissert som en løsning på hvordan man kan styrke samisk-kirkelig demokrati. I skissen ble det antydnet en løsning som tok hensyn til både det urfolksrettslige og kirkerettslige, hvor det samiske kirkemøtet anses å være representativt for samer i Den norske kirke samtidig som de formelle valgene gjøres av Kirkemøtet. Sammensetningen og eventuelle andre funksjoner for et slikt møte ble også drøftet i strategiplanen. (Strategiplan for samisk kirkeliv, s.104). Det er tidligere i prosessen gått bort fra selve betegnelsen «samisk kirkemøte» fordi begrepet kirkemøte er knyttet til det øverste organet i Den norske kirke.

Kirkerådet gjorde følgende vedtak i KR 49/13:

«Kirkerådet ber direktøren i samarbeid med Samisk kirkeråd utrede behovet for opprettelse av et valgmøte som avholdes hvert 4. år. Utredningen bør vektlegge intensjonene i Strategiplan for samisk kirkeliv og hvilke roller et slikt møte kan ha, blant annet for styrking av det samiskkirkelige demokrati.»

Samisk kirkeråd startet på en utredning av det som senere har fått arbeidstittelen 'Samisk kirkelig valgmøte'. Det ble av Samisk kirkeråd vedtatt en behandlingsplan for planen i SKR 05/15 hvor det ble skissert når det var mest hensiktsmessig at de ulike delene skulle utredes. Planen skulle sikre at dette ble forsvarlig utredet da det var flere mulige urfolksrettslige, kirkerettslige og valgtekniske aspekter med det samiske kirkelige valgmøtet. Det ble i prosessen lagt opp til en prosess hvor flere spørsmål skulle bli videre drøftet og er svart på gjennom flere omganger i Samisk kirkeråd. Følgende spørsmål har blitt behandlet i Samisk kirkeråd:

1. Hva er det prinsipielle grunnlaget for etablering av et samisk kirkelig valgmøte?
2. Hvilke kirkelige valg skal samisk kirkelig valgmøte ha en rolle i forhold til og hvordan?
3. Hva blir valgmøtets eventuelle andre funksjoner?
4. Hva er anbefalt nominasjonsprosess for de valgene som skal foretas?
5. Hvordan skal valgmøtet sammensettes?
6. Hva blir prosessen for oppnevning/valg av delegatene til valgmøtet?
7. Økonomiske og administrative konsekvenser

Det ble vedtatt et høringsnotat som videre ble sendt til aktuelle høringsinstanser, 46 enheter svarte på høringen. 14 instanser var imot eller stilte seg skeptiske til møtet, eller foreslo andre løsninger, av disse var det tre likelydende svar fra menigheter tilhørende samme fellesråd. 6 instanser ønsket ikke å avgi svar. 26 instanser svarte at de stiller seg positive til forslaget. Av de som var skeptiske kom flere med alternative løsninger som å beholde ordningene som i dag, eller opprette et eget samisk manntall for valg av samiske representanter. Sammendrag av høringene er vedlagt dokumentet.

Høringene ble sammenfattet og behandlet i Samisk kirkeråd i mars 2017 (SKR 04/17): Svarene ble gruppert i fire kategorier i den videre saksbehandlingen til Samisk kirkeråd; forholdet mellom Samisk kirkelig valg møte og Kirkemøtet (spm 1, valg møtets funksjoner (spm 2-4), antall delegater (spm 5,6) og økonomi/administrasjon (spm 7). Blant høringsinstansene var det stort sett enighet om at valg møtet burde opprettes, noe Samisk kirkeråd tok til følge. Flere av høringsinstansene uttrykte at de ikke hadde gode erfaringer med elektorordningen. Flere instanser mente også at kostnadsnivået var høyt. En instans sa at valg møtets andre funksjon som møteplass for samisk kirkeliv ville lettere forsvare bruk av midler til møtet. Som en oppfølging av disse tilbakemeldingene, har Samisk kirkeråd nedskalert antallet representanter i sitt endrede forslag slik at antallet representater og dermed kostnadene for møtet blir lavere enn foreslått i høringsdokumentet. En av høringsinstansene argumenterte med at prostnivået ikke har tilstrekkelige demokratiske organer. Denne argumentasjonen ble også tatt til følge i den videre behandlingen av saken ved at Samisk kirkeråd vedtok at menighetene i forvaltningsområdet for samisk språk i stedet valgte representanter til valg møtet.

3. Samisk kirkelig valg møtes prinsipielle grunnlag

Den samiske dimensjonen i kirkedemokratiet har en urfolks- og minoritetspolitisk begrunnelse (Strategiplan for samisk kirkeliv, kap. 5.17) i tillegg til de krav som kirkeloven stiller til Den norske kirkes struktur og organisering.

Grunnloven § 16 sier at Den norske kirke fortsatt skal være en evangelisk-luthersk folkekirke i Norge. Som evangelisk-luthersk folkekirke vises det til den historiske rolle Den norske kirke og kristendommen har hatt i samfunnet, den rollen kirken har i kraft av sin oppslutning og tilstedeværelse i alle lokalsamfunn og den rollen Den norske kirke spiller som kultur- og tradisjonsbærer. Som folkekirke skal Den norske kirke også involvere flest mulig av sine medlemmer i styring og ledelse av kirken. Det er derfor et viktig kjennetegn at Den norske kirke er demokratisk ledet på alle nivå, og at det blir lagt til rette for at flest mulig av medlemmene skal kunne delta i demokratiske prosesser.

I Prop 9 L (Endringer i lov om trdomssamfunn og ymist anna og i lov om tilskott til livssynssamfunn (om statstilskott til Den norske kyrkja til pensjonspremie og eigenkapital)) side 41 vises det til at Den norske kirke har andre krav enn andre tros- eller livssynssamfunn:

For Den norske kyrkja gjeld forvaltningslova, offentleglova, arkivlova og regelverket om offentlege innkjøp. Kyrjelova legg strukturelle og organisatoriske bindingar på Den norske kyrkja (mellom anna med omsyn til valordningar) og stiller også visse krav til kyrkja sin aktivitet. Andre trus- og livssynssamfunn, eller tilsette i desse samfunna, er ikkje pålagt plikter som kan samanliknast med dette. I det heile er det til desse ikkje stilt liknande krav til

organisasjon og struktur for å få statstilskott, eller krav om at samfunna eller dei tilsette der skal utføre særlege oppgåver.

Arbeidet med samisk kirkeliv i Den norske kirke er som nevnt begrunnet i samenes situasjon som urfolk i Norge. Grunnlovens § 108 slår fast at «*Dei statlege styresmaktene skal leggje til rette for at den samiske folkegruppa kan tryggje og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.*» Samer som urfolk gis et særskilt vern som urfolk og minoritet med kollektiv rett til selv- og medbestemmelse i saker som angår dem selv.

Medbestemmelse handler om deltagelse og påvirkningsmulighet i beslutningsprosesser. I dag er det samisk medbestemmelse i kirkedemokratiet gjennom særskilt samisk representasjon i de tre nordligste bispedømmerådene, Kirkerådet og Kirkemøtet.

Selvbestemmelse forutsetter egne demokratiske organer der samer selv gis ansvar og mulighet til å utforme sitt eget kirkeliv (KM 15/90). Opprettelsen av Samisk kirkeråd og Saemien Åålmege er begrunnet med retten til selvbestemmelse for urfolk.

I Strategiplan for samisk kirkeliv er fire dimensjoner forutsatt for arbeidet med den samiske delen av kirkedemokratiet: (1) en demokratisk kultur, (2) soknet som grunnleggende organisatorisk enhet, (3) enkeltmedlemmers plass og innflytelse og (4) det samiske folkets rett til med- og selvbestemmelse. De tre første punktene er hentet fra dokumentet *Styrket demokrati for Den norske kirke* og gjelder for Den norske kirke som helhet. Dagens valg av samiske representanter og valg av Samisk kirkeråd vil oppfylle de tre første kriteriene, men i mindre grad det fjerde kriteriet om med – og selvbestemmelse. Opprettelse av et samisk kirkelig valgmøte vil bidra til at også det fjerde kriteriet oppfylles.

4. Samisk kirkelig valgmøtes rolle i kirkelige valg

Samisk kirkelig valgmøte er blitt utredet for to kirkelige valg: (1) valg av samiske representanter med 1. og 2. vara til de tre nordligste bispedømmerådene og Kirkemøtet og (2) valg av medlemmer med vara til Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråd foreslår at Samisk kirkelig valgmøte får myndighet til å velge frem samisk representant til bispedømmerådene i Nord- og Sør-Hålogaland bispedømme. Videre foreslås det at Samisk kirkelig valgmøte får myndighet til å nominere kandidater til Samisk kirkeråd.

Dagens ordning for valg av samiske representanter til bispedømmerådene i Nord-, Sør-Hålogaland og Nidaros

Valg av samiske representanter til de tre nordligste bispedømmerådene skjer i dag på to måter: Samisk representant med vara til bispedømmerådene i Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland blir stemt frem av ti elektorer i hvert bispedømme ved postvalg. Valget skjer samtidig med Kirkevalget. Elektorene blir valgt av Samisk kirkeråd. Nominasjonen av kandidater skjer av bispedømmerådenes nominasjonskomite for leke medlemmer.

Valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd har før fulgt samme prosess, med 5 elektorer. Kirkerådet vedtok i sak KR 48/14 nye regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd. Nominasjonskomiteen setter fortsatt opp kandidatliste, men elektorordningen er fjernet. I stedet stemmer Saemien Åålmege (Sørsamisk menighet) stemmeberettigede medlemmer frem samisk representant og vara til Nidaros bispedømmeråd (Regler for valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd og Kirkemøtet). Dette valget skjer som postvalg samtidig med Kirkevalget. Det har i saksbehandlingen blitt vurdert om valg av sørsamisk representant til Nidaros bispedømmeråd også skal velges av valgmøtet. Samisk kirkeråd har vurdert at dagens ordning med valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd fungerer godt. Høringssvarene har heller ikke ønsket at denne ordningen skal endres. Det vil være lite hensiktsmessig å endre på denne ordningen på nåværende tidspunkt.

Fremtidig ordning for valg av samiske representanter til bispedømmerådene i Nord- og Sør-Hålogaland bispedømme

Før valget av samiske representantene til bispedømmerådene må det gjennomføres en nominasjonsprosess.

Nominasjonsordningene som gjaldt ved kirkevalget i 2015, vil bli endret før kirkevalget i 2019, uten at det er endelig klart hvordan. Forslagene ligger tett opp mot dagens nominasjonsordninger, og må ta forbehold om at det kan bli behov for å endre på dette. Her peker vi spesielt på at dersom ordningen med nominasjonskomiteer i bispedømmene endres, så vil det også ha betydning for nomineringen av samiske kandidater til bispedømmerådene.

Valg av samiske medlemmer til bispedømmerådenes nominasjonskomiteer

Dagens ordning: De tre nordligste bispedømmerådene oppnevner medlemmene til nominasjonskomiteen, deriblant ett samisk medlem. Det samiske medlemmet foreslås av Samisk kirkeråd (jfr. Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet, §2-6 første ledd).

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer.

Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre nordsamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Bispedømmets nnominasjonskomité for leke medlemmer lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem nordsamiske kandidater som sendes til bispedømmets valgråd.

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer. Bispedømmets valgråd sender listen til Samisk kirkelig valg møte for endelig valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd. Fordi dette er et valg til et regionalt organ, så foreslås det at bare representantene som kommer fra Nord-Hålogaland bispedømme kan stemme ved dette valget.

Valg av lulesamiske kandidater til Sør-Hålogaland bispedømmeråd

Dagens ordning: Bispedømmerådet oppfordrer alle menighetsråd i eget bispedømme om å komme med forslag på tre lulesamiske kandidater, deriblant to leke kandidater. Bispedømmets nnominasjonskomité for leke medlemmer lager på bakgrunn av innkomne forslag en alfabetisk liste på fem kandidater som sendes til bispedømmets valgråd.

Dagens ordning foreslås videreført så langt den passer. Valgrådet sender listen til Samisk kirkelig valg møte for endelig valg av samisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd. Fordi dette er et valg til et regionalt organ, så foreslås det at bare representantene som kommer fra Sør-Hålogaland bispedømme kan stemme ved dette valget.

I nomineringen av samiske representanter til de ulike vervene er det viktig at de generelle retningslinjer om at begge kjønn skal være representert med ikke mindre enn 40% ivaretas. Det er også viktig å se til at også unge under 30 blir nominert til de ulike vervene.

Det anbefales som sagt at ordningen med valg av samisk representant til Nidaros bispedømmeråd ikke endres.

Dagens ordning for valg av medlemmer til Samisk kirkeråd

Fem av Samisk kirkeråds sju medlemmer blir valgt av Kirkemøtet. I dag nominerer Kirkemøtets nominasjonskomité kandidater etter forslag fra de tre nordligste bispedømmene og Samisk kirkeråd. De resterende to blir oppnevnt eksternt av Bispemøtet og Sametinget. Det forutsettes at den ordningen videreføres.

Fremtidig ordning for valg av medlemmer til Samisk kirkeråd

Samisk kirkeråd går inn for at Samisk kirkelig valg møte får myndighet til å nominere medlemmer til Samisk kirkeråd. Lista med de nominerte sendes så til Kirkemøtet for formelt vedtak.

Forberedelser til valg møtet

Dersom Samisk kirkelig valg møte opprettes må det også opprettes et forberedende organ for valgmøtet. Det organet skal være ansvarlig for å lede det administrative arbeidet før valgmøtet samt å sikre at gjennomføringen av valgene på valgmøtet skjer i henhold til vedtatt regelverk. Det foreslås at dette organet består av de 5 medlemmene i Samisk kirkeråd som velges av Kirkemøtet, det foreslås videre at dette skal følge retningslinjene for Kirkemøtets valgkomité så langt de passer.

Det må også gjøres et arbeid med innhenting av forslag til kandidater i forkant av valgmøtet. Samisk kirkeråd foreslår at det også dannes en nominasjonskomite som får i oppdrag å lage kandidatlistene til valgmøtet. Denne komiteen bør velges av Samisk kirkelig valg møte, men Samisk kirkeråd bør gis fullmakt til å supplere komiteen dersom det blir nødvendig mellom to møter. Det skal tilstrebes god aldersfordeling, lik kjønnsfordeling, kirkepolitisk og geografisk bredde ved oppnevningen. Det må utarbeides retningslinjer for nominasjonskomiteens arbeid, og at man så langt det passer bruker de samme retningslinjer som bispedømmerådene nominasjonskomiteer har. Medlemmer av Samisk kirkeråd foreslås å være utelukket fra å være representert i denne.

Nominasjon og valg av leder av Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité. Dagens praksis er at Samisk kirkeråd fremmer kandidater til valgkomiteen etter forslag fra menigheter i det samiske bosettingsområdet.¹

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i landet inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Nominasjon og valg av medlem fra nordsamisk språkområde til Samisk kirkeråd:

Dagens ordning: Nominasjon gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nord-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i Nord-Hålogaland bispedømme inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

¹ Jfr Sametingets definisjon, hele Norge og ned til sørgrensen av valgkrets 6, Åarjel-Saepmie, Åarjel-Saepmie veeljemegievlie /Sørsamisk valgkrets, Nettside: <https://www.sametinget.no/Valg/Valgordningen-og-valgkretsene>

Nominasjon og valg av medlem fra lulesamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av lulesamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Sør-Hålogaland bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i Sør-Hålogaland bispedømme, med unntak av de menighetene som fremmer forslag på kandidat fra sørsamisk språkområde, inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Nominasjon og valg av medlem fra sørsamisk språkområde til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av sørsamisk kandidat til Samisk kirkeråd gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra Nidaros bispedømmeråd. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter)

Forslag til ny ordning: Alle menigheter i Nidaros bispedømme inkludert Saemien Åålmege og de prostier i Sør-Hålogaland, Hamar og Møre bispedømmer som omfattes av sørsamisk språkområde, inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valg møtes nominasjonskomite. Samisk kirkelig valg møte nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Sørsamisk språkområde:

- I Sør-Hålogaland bispedømme foreslås Sør-Helgeland, Nord-Helgeland og Indre Helgeland prosti inkludert.

- I Hamar bispedømme foreslås Nord-Østerdal prosti inkludert.

- I Møre bispedømme foreslås Indre Nordmøre prosti inkludert.

Dette forslaget tar utgangspunkt i Sametingets definisjon av sørsamisk valgkrets, som er den eneste offentlige definisjonen av sørsamisk språkområde som finnes i Norge i dag. ²

² Jfr. Sametingets valgordning: Nettside: <https://www.sametinget.no/Valg/Valgordningen-og-valgkretsene>

Nominasjon og valg av medlem fra andre bispedømmer (dvs. sør for de tre nordligste bispedømmene) til Samisk kirkeråd

Dagens ordning: Nominasjon av samisk kandidat fra andre bispedømmer gjøres av Kirkemøtets valgkomité, etter forslag fra bispedømmene sør for de tre nordligste bispedømmene. (Jfr. Regler for valg av representanter til bispedømmeråd og Kirkemøtet, Samisk kirkeråds statutter).

Ny ordning: Alle menigheter i de øvrige bispedømmene, med unntak av de menighetene som fremmer forslag på kandidat fra sørsamisk språkområde inviteres til å komme med forslag på kandidater. Kandidatliste utarbeides av Samisk kirkelig valgkomite. Samisk kirkelig valgkomite nominerer kandidater og sender det videre til Kirkemøtet som gjør det formelle valget.

Samisk kirkeråd foreslår at Nord-Østerdal prosti i Hamar bispedømme og Indre Nordmøre prosti i Møre bispedømme ikke blir med i nominasjonen av dette medlemmet siden de er med i nominasjonen av sørsamisk medlem til Samisk kirkeråd.

I Strategiplan for samisk kirkeliv er (Kap.5.17) er valg av medlemmer til Samisk kirkeråd og til de tre nordligste bispedømmene vurdert samordnet slik at disse tre (nord-, lule- og sør-) automatisk ble medlemmer av Samisk kirkeråd. Denne muligheten ble drøftet i Samisk kirkeråd, men rådet mente det ikke var tilrådelig med å slå sammen disse vervene (SKR 36/15). Arbeidsbyrden for den enkelte, og tydelig rollefordeling mellom sentralkirkelige og regionale organer gjør at det er mest hensiktsmessig at forskjellige personer velges til disse vervene.

Det har også blitt sett på om også valg av sørsamisk representant til Samisk kirkeråd burde blitt valgt av Saemien Åålmege medlemmer. Samisk kirkeråd vurderte dette som teknisk mulig, men det ville samtidig gjort det vanskeligere å definere valgkomiteens status som noe som angikk alle samer i Den norske kirke noe som er viktig da Samisk kirkeråd er et sentralkirkelig organ. I tillegg ville muligheten for valg av sørsamiske medlemmer til Samisk kirkeråd vært avhengig av at man er medlem i Saemien Åålmege. I tillegg til Saemien Åålmege er det i dag tre sørsamiske menigheter som ligger i forvaltningsområdet for samisk språk; Hattfjelldal, Røyrvik og Snåsa menigheter. Det innebærer at de gjennom sameloven er forpliktet å tilby kirkelige tjenester på sørsamisk språk. Samer som er med i disse menighetene må også få mulighet til å påvirke det samisk-kirkelige demokratiet selv om de ikke er medlemmer i Saemien Åålmege.

5. Representanter til valgmøtet – antall og representativitet

De som deltar på Samisk kirkelig valgmøte med stemmerett vil bli det sittende Samisk kirkeråd (7), to fra hver menighet i forvaltningsområdene for samisk språk (22)³, de faste samiske bispedømmerådsmedlemmene (3)⁴, to representanter oppnevnt fra de tre nordligste bispedømmene (6), en representant fra hvert av de øvrige bispedømmer i Norge (8), Samisk kirkeråds ungdomsutvalg (2) og to fra Saemien Åålmege (2).

I forslaget til antall representanter på valgmøtet legges det til grunn så stor representativitet som mulig. Samisk kirkeråd har lagt til grunn fordelingen av representanter slik det er skissert i Strategiplan for Samisk kirkeliv. Samisk kirkeråd har da tatt utgangspunkt i de kommunene som er med i forvaltningsområdet for samisk språk, jf. sameloven. Menighetene i dette området er etter sameloven forpliktet å tilby kirkelige tjenester på samisk til befolkningen. Å bruke menighet som utgangspunkt er også i tråd med demokratireformens intensjoner om at lokale menigheter må få økt innflytelse i Den norske kirke.

En utfordring med å velge denne løsningen er at samiske bosetningsområder ikke følger menighets- eller bispedømmegrensene. Det kan innebære at menighet(er) fra en kommune får sende representanter, mens menigheter i nabokommunen hvor det også bor samer og som også er et tradisjonelt samisk område ikke får sende representanter. Derfor hadde bruk av prostier som utgangspunkt for utsendelse av representanter vært å foretrekke. Fordi prostnivået ikke har demokratiske organer ble det etter høringsrunden besluttet av Samisk kirkeråd at man bruker menighetsnivået, men med flere representanter fra hver menighet. I tillegg opprettholder man at bispedømmene også skal sende representanter for på den måten sikre at det også er mulig for samer utenfor forvaltningsområdet for samisk språk å delta på møtet som representant med stemmerett.

Denne løsningen innebærer at antallet representanter fra de tre ulike samiske språkområdene; nord-, lule- og sørsamisk vil være forskjellige. Det er flest nordsamiske kommuner med i forvaltningsområdet for samiske språk, mens det bare er en kommune i det lulesamiske området som er med i forvaltningsområdet for samisk språk. Fordi antallet representanter er redusert er det spesielt viktig å være oppmerksom på at antallet representanter som skal stemme frem representantene til bispedømmerådene ikke bør bli færre enn dagens elektorer. Det vil si at antallet stemmeberettigede fra henholdsvis Sør- og Nord-Hålogaland ikke bør være under 10. Dersom det blir tilfellet, så foreslår Samisk kirkeråd at bispedømmet skal sende flere representanter.

³ Forvaltningsområder for samisk språk pr 1. juli 2017 av følgende kommuner: Nord-Hålogaland bispedømme: Kautokeino, Karasjok, Tana, Nesseby, Porsanger, Kåfjord og Lavangen. Sør-Hålogaland bispedømme: Tysfjord og Hattfjelldal. Nidaros bispedømme: Røyrvik og Snåsa.

⁴ Dette gjelder Nord-Hålogaland, Sør-Hålogaland og Nidaros bispedømmer

Tabellen viser fordeling av representanter som på valgmøtet vil kunne stemme frem representanter til Nord-Hålogaland og Sør-Hålogaland bispedømmeråd:

Stemmeberettigede representanter på valgmøtet	Nord-Hålogaland bispedømme	Sør-Hålogaland bispedømme
Medlem i samisk kirkeråd	1 (fra nordsamisk språkområde)	1 (fra lulesamisk språkområde)
Menighet i forvaltningsområdet (to pr menighet)	14	4
Samisk representant i bispedømmerådet	1	1
Oppnevnt av bispedømmet	2	2 (+2)
SUM	18	8 (10)

Som tabellen viser så vil det være 8 stemmeberettigede representanter som sendes fra Sør-Hålogaland bispedømme, og som kan stemme frem samisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd. Det vil med denne ordningen derfor være to færre enn med dagens elektorordning. For å rette på dette så foreslår Samisk kirkeråd at Sør-Hålogaland får sende 4 representanter, slik at antallet blir 10.

Det er viktig at menighetsråd og bispedømmeråd blir oppfordret til å sende representanter av begge kjønn, samt at de tilstreber at unge under 30 år også blir sendt som representanter til møtet.

I saksforberedelsene har forholdet mellom embete og råd vært vurdert. Alle demokratiske organer i kirken har representasjon både fra den ordinerte tjenesten og fra lekfolket. Fordi dette møtet ment å være et valgmøte som skal velge og nominere leke medlemmer så bør prester ikke kunne velges som representanter til dette møtet. I saken om kirkevalgreglene så vil forholdet mellom råd og embete bli behandlet, og denne behandlingen vil naturlig nok også få følger for Samisk kirkelig valgmøte og de samiske vervene også.

Opprettelsen av dette møtet er nytt og vil måtte utvikle seg og finne sin form. Samisk kirkeråd foreslår derfor at man etter en tid evaluerer møtet. Et av de spørsmålene man må se på i en slik evaluering er forholdet mellom råd og embete.

6. Valgbarhet til Samisk kirkelig valg møte og til verv i samisk kirkeliv

Et viktig spørsmål er hvem som skal være valgbar til Samisk kirkelig valg møtet. I dag er det et krav at samiske kandidater til bispedømmerådene skal stå i Sametingets valgmanntall, eller oppfylle kriteriene for å bli registrert. For å bli valgt som medlem i Samisk kirkeråd er det ikke samme krav.

Samelovens § 2-6: Alle som avgir erklæring om at de oppfatter seg selv som same, og som enten

a) har samisk som hjemmespråk, eller

b) har eller har hatt forelder, besteforelder eller oldeforelder med samisk som hjemmespråk, eller

c) er barn av person som står eller har stått i Sametingets valgmanntall,

kan kreve seg innført i Sametingets valgmanntall

Saemien åålmege har også en definisjon av hvem som kan bli medlemmer av menigheten. Også i denne definisjonen kreves det et subjektivt kriterium (du må regne deg som same), men her er det ikke satt noe språkkrav, og her er det også åpent for at ikke samiske gifte, partnere eller samboere med samer kan bli medlem. I tillegg åpner det for at personer som har en annen tilknytning til sørsamisk kirkeliv kan bli medlem av menigheten. Et viktig moment her er at hele familier skal kunne være medlemmer av menigheten selv om ikke alle er samer.

Forskrift om ordning for Saemien Åålmege § 6 Medlemskap og stemmerett

Medlem av Den norske kirke blir også medlem av den samiske menigheten i sørsamisk språkområde hvis vedkommende blir registrert som medlem i Saemien Åålmege og:

a) regner seg som same eller er gift, partner eller samboer med en same og er bosatt i sørsamisk språkområde eller

b) regner seg som sørsame eller er gift, partner eller samboer med en sørsame og er bosatt utenfor sørsamisk språkområde eller

c) har foreldre som er medlem i sørsamisk menighet eller

d) har annen tilknytning til sørsamisk kirkeliv ut fra nærmere kriterier bestemt av menighetsrådet.

Det er en vesensforskjell i inkludering av mennesker inn i en menighet og inn i et politisk organ. Samisk kirkelig valg møte blir et kirkepolitisk organ som opprettes for å styrke samers selvbestemmelse i Den norske kirke. Det er viktig at flertallet av representantene til Samisk kirkelig valg møte er samer. Det anbefales derfor at man følger kriteriene som finnes i Sameloven for å kunne innskrive seg i Sametingets valgmanntall. Denne praksisen er allerede fastsatt i nomineringen av samiske representanter til bispedømmerådene. I tillegg foreslår det at det åpnes for å inkludere andre som har eller har hatt et langvarig engasjement for samisk kirkeliv og/eller samfunn. Videre foreslås det at Samisk kirkeråd skal kunne fastsette hvilke kriterier som skal ligge til grunn for en slik

inkludering. Det foreslås også at Samisk kirkeråd i tvilstilfeller skal avgjøre om en person oppfyller vilkårene for valgbarhet. Med en slik løsning oppfylles de rettslige krav om urfolks rett til egendefinering, dvs at samer selv skal kunne definere hvem som tilhører dette folket.

Denne endringer innebærer at Regler for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet og statuttene for Samisk kirkeråd også må endres.

7. Valgmøtets øvrige funksjoner

Målet for Strategiplanen for samisk kirkeliv er at samisk kirkeliv skal være *livskraftig og likeverdig*, og Samisk kirkeråds eksistens er begrunnet i at samer har rett til å forme sitt eget kirkeliv. For å sikre en forsvarlig utvikling av samisk kirkeliv i Den norske kirke må samisk representasjon være sikret i rådsstrukturen. Samtidig må det legges til rette for arenaer for utvikling av ulike kirkepolitiske områder som kan angå samisk kirkeliv.

Møtets øvrige funksjoner er sammenfattet i Strategiplan for samisk kirkeliv som at «et samisk kirkemøte kan videre utvikles til en arena for å drøfte viktige temaer, spørsmål og veivalg for samisk kirkeliv og fremme samhandling og dialog mellom lokalt, regionalt og sentralt nivå i samisk kirkeliv, og mellom de ulike regionene i samisk kirkeliv.» Strategiplanen sier videre at dette da kan fungere som en type representantskap for samisk kirkeliv.

I SKR 12/17 ble det ytterligere presisert hva de andre funksjonene kunne bestå av sett i lys av med- og selvbestemmelse.

Møtet kan bli en arena hvor samer fra ulike steder kan møtes for å samtale om utfordringer i Den norske kirke. Det vil være mulig ut fra et samisk ståsted å drøfte behov for satsninger og prioriteringer i Den norske kirke. De som velges til bispedømmeråd og Samisk kirkeråd vil dermed ha et bedre grunnlag for å vite hvilke prioriteringer og satsninger som bør gjøres i og for samisk kirkeliv.

Utvikling av ulike fagområder innenfor samisk kirkeliv i Den norske kirke vil også få en helt annen dynamikk når dette gjøres på en arena der representanter fra forskjellige områder møtes. Ulike deltagere fra forskjellige områder kan lære av hverandre, for eksempel i fagområder som diakoni og trosopplæring. I dag finnes det ingen formelle arenaer for dette. Dette vil også være i tråd med intensjonene i Demokratireformen i Den norske kirke.

Møte mellom ulike deler av samisk kirkeliv

Samisk kirkeliv har historisk levd i dynamikk med ulike bevegelser med ulik tilnærming til Den norske kirke. De læstadianske bevegelsene har vært en viktig og stor del av menighetslivet flere steder i de to nordligste bispedømmene. I det sørsamiske språkområdet har frikirkelige bevegelser og

samemisjonen innvirket på ulike måter. Samemisjonen har vært en betydelig aktør i det kristne livet i samiske områder, og er enda virksom noen steder. Dette har medført at samer fra ulike områder kan ha svært ulikt teologisk ståsted. Ulike teologiske ståsteder har også ført til avstand mellom samer bosatt i ulike områder. Valgmøtet vil kunne være en arena for dialog og samtale mellom ulike deler av samisk kirke- og menighetsliv i Norge. Dette vil være en åpen møteplass for kristne samer og andre i Norge, noe som er viktig for å fremme respekt, forståelse og toleranse for de ulikheter som finnes.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Budsjett for Samisk kirkelig valg møte er vedlegg til saken. Den viser at utgiftene til et slikt møte vil ligge på litt over 1,3 millioner kr. Forarbeid og gjennomføring av Samisk kirkelig valg møte vil kreve ekstra administrative ressurser i et kortere tidsrom (anslagsvis 3 mnd.), noe som vil føre til ekstra lønnsutgifter det året som Kirkevalgene er.

Siden dette møtet skjer som et ledd i valg av samiske representanter til Den norske kirkes folkevalgte organer, er det naturlig at utgiftene til et slikt møte dekkes av midler som Den norske kirke får til gjennomføringen av Kirkevalgene.

Som vist til i saksutredningen, så har Den norske kirke andre krav enn andre tros- eller livssynssamfunn. Det har et spesielt ansvar for å ivareta samisk kirkelig liv på bakgrunn av sitt ansvar som folkekirke i Norge. Dette ansvaret har også Kirkemøtet uttrykt i behandlingen av KM 8/07 "Grunnlovsforandring, kirkelov og kirkeordning for Den norske kirke". I tillegg så ligger det klare forpliktelser fra sentrale myndigheter til Den norske kirkes struktur og organisering som for eksempel med hensyn til valgordninger. Slike krav er ikke lagt til andre tros- eller livssynssamfunn. For at Den norske kirke skal kunne følge opp disse forpliktelsene så er det nødvendig at midler som Den norske kirke får til gjennomføringen av Kirkevalget også inkluderer midler til ivaretagelsen av det samiske-kirkelige demokratiske prosessene på en tilfredsstillende måte.

Kirkerådet vil derfor arbeide opp mot sentrale myndigheter for at midlene som Den norske kirke får til gjennomføringen av Kirkevalgene får en økning slik at møtet kan gjennomføres og på den måte også bidra til oppfyllelsen av forpliktelsen Den norske kirke har som Folkekirke.

Kirkedemokratiet er i endring. Opprettelsen av dette møtet er nytt og vil måtte utvikle seg og finne sin form. Derfor vil det være bra å evaluere dette møtet om noen år for å se på hvordan den fungerer sammen med de andre demokratiske prosessene som skjer i forbindelse med Kirkevalgene.